

המשיח דבודאי ינהגו כל המצות א"כ גם הצדיקים שיחיו אז יהיו חייבין במצות אבל לפירוש השני גם הצדיקים שיחיו לימות המשיח יהיו פטורין מן המצות.

(ד) ובאמת הספק הזה מתבאר להדיא מסוגיא דנדה דס"א דקאמר התם זאת אומרת מצות בטילות לע"ל והיינו מדתנן תכריכי המת אין בהן משום כלאים אף דעתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן. ויהיו לבושיין אז בכלאים ואף דכשיחיו יוכלו תיכף לפשוט בגדיהן וללבוש אחרים מ"מ ברגע הראשון קודם שיספיקו לפשוט תכריכיהן יהיו לבושים כלאים ואסור לגרום לחבירו שיהא אנוס בעבירה ואי נימא כפירוש הראשון אכתי תיקשי האיך קוברין המת בכלאים שמא יהיה מהצדיקים שיחיו לימות המשיח ואותן יהיו חייבין בכל המצות אלא ודאי כפירוש השני דאין הזמן גורם כלל רק דכל המתים שיחיו באיזה זמן שיהיה פטורין מן המצות מקרא דבמתים חפשי.

ובתוס' פ' המוכר את הספינה דף ע"ד ד"ה פסקי משמע הכא שיש ציצית למתים וראיה מפ' התכלת דאמר שמואל כלי קופסא חייבין בציצית ומודה שמואל בזקן שעשה לכבודו פירוש לתכריכים וההיא שעתא ודאי רמינן להו וקשה על המנהג שלבו שנוהגים להסיר ציצית מטליתות של מתים וכו' ורבינו חיים כהן צדק פירש דאנן קיי"ל כר' יוחנן דאמר מצות בטילות לעתיד לבא וההיא דמנחות איירי אליבא דשמואל דאמר אין בטילות ולכך צריך שיהא לו ציצית דעתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן ואם יסירו לו הציצית כמותו נמצא שלעתיד יעמוד בלא ציצית עכ"ל.

וקשה דבגמ' שם איתא ההיא שעתא ודאי רמינן להו משום לועג לרש חרף עושהו ולדברי רבינו חיים אין צורך כלל להך דלועג לרש כדאיתא בנדה דף ס"א דלמ"ד אין מצות בטילות לעתיד לבוא אסור לעשות תכריכי המת מכלאים דעתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן ולא אידכר כלל התם טעמא דלועג לרש ומשום דאסור לגרום שיעמדו בלבושי כלאים וה"נ אסור לגרום שיהיו לבושיין טלית בלא ציצית ועוד קשה דטעמא דלועג לרש שייך ג"כ אליבא דמ"ד מצות בטילות לע"ל כמו למ"ד אין בטילות דמחלוקתן אינה אלא לאחר

ניתרין אח"כ ובב"י שם חולק ע"ז עיי"ש והא דמיתת הגר מתרת עבדיו הוא מג"ש דלה לה דעבדו דגר כאשתו דמיתת האדון מתרת כמיתת הבעל וסובר הרמ"ה דמעשה המיתה היא המתרת ואינה מתרת אלא בשעתה כמו גט דאינו מתיר אלא בשעתו ודעת הב"י דההיתר הוא במה שהבעל הוא מת והרי גם אח"כ הוא מת ושמא י"ל עוד לשיטת הב"י דההיתר הוא ע"י שאין לה בעל דגלי קרא גבי מיתה דאינה אסורה אלא בשעה שיש לה בעל וא"כ אפשר לומר כן גם הכא כיון דעכשיו אינה אשת רעהו מותרת וצ"ע.

סימן כט

[בענין מצוות בטילות לעתיד לבא]

(א) בענין מצות בטילות לעתיד לבא והיינו לאחר תחית המתים דאילו לימות המשיח ודאי ינהגו כל המצות לכאורה קשה דהא אחד מעיקרי הדת הוא שזאת התורה לא תשתנה לעולם וי"ל דהכונה בעיקר הזה שדיני התורה לא ישתנו מכפי שנאמרו בסיני ע"י מרע"ה וגם זה נאמר בסיני שלעתיד לבוא יהיו המצות בטילות ולא יתחדש לעתיד שום דין מה שלא ניתן למרע"ה. והא דמצות בטילות לע"ל גם זה הוא אחד מדיני התורה המצויה אצלנו היום.

(ב) עוד י"ל דהא דמצות בטילות לע"ל אין הכונה דהזמן שלע"ל גורם שיתבטלו המצות אלא שהמתים שיחיו יהיו פטורין מהמצות דגזה"כ הוא במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות לעולם אפילו לאחר שיחיה והדין הזה נוהג גם בזמן הזה דאי מיתרמי ניסא כמתים שהחיה יחוקאל פטורין מכל המצות ולא יהיה לע"ל שום התחדשות בדיני התורה והאנשים שיהיו לע"ל שלא יחיו ע"י תה"מ באמת יהיו חייבין בכל המצות.

(ג) והחילוק בין שני הפירושים עוד לפי מ"ש בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תרמ"ד הובא בס' אמונת התחיה דיהיו שני תחיות אחת פרטית לצדיקים בימות המשיח ואחת כללית לכל באי עולם ליום הדין הגדול והנורא לפירוש ראשון דהזמן שלעתיד גורם שיתבטלו המצות אבל לימות

מצות בטילות אלא שנראה מדברי הרא"ש וכן מדברי תוס' דלא חיישינן לטעמא דלועג לרש אלא על זמן העתיד לאחר שיחיה ולא בשעה שהוא מת כמבואר בברכות דף י"ח דא"ל דלייה כי היכי דלא לימרו וכו' ובהך תקנתא דדלייה סגי.

ובריטב"א בנדה דף ס"א הקשה ממתים שהחיה יחזקאל שהניחו תפילין אלמא דאין מצות בטילות לע"ל עיי"ש ומוכח להדיא מדבריו כפירוש השני שכתבנו בפנים דאין הזמן שלע"ל גורם הפטור אלא המיתה פוטרת לעולם גם בזמן הזה].

(ה) ובעיקר דברי הרדב"ז הנ"ל יראה מוכרח כדבריו מהא דאיתא ר"פ חלק מנין לתה"מ מה"ת שנאמר ונתתם תרומת ה' לאהרן וכי אהרן לעולם קיים אלא מכאן לתה"מ מה"ר קשה דלמ"ד מצות בטילות לע"ל גם מצות תרומה תבטל אלא צ"ל דקאי לימות המשיח קודם התחיה הכללית כדאית' ביזמא כיצד מלבישן לע"ל לכשיבאו משה ואהרן עמהם.

(ו) אמנם לפירוש השני אין ראייה משם דגם לע"ל תנהג מצות תרומה לאותן האנשים שיהיו אז שלא ע"י תה"ת [אלא דמסוגיא דיומא הנ"ל מוכרח כדבריו דמשה ואהרן יחיו לימות המשיח].

סימן ל

בדין חייב מדרבנן להוציא החייב מדאורייתא

(א) ר"פ שלשה שאכלו, לעולם אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ופרש"י ומכי אכל כזית דגן מיהא מפיק אע"ג דכזית דגן שיעורא דרבנן הוא, מיהו כיון דמחיי' מדרבנן מחויב בדבר קרינן ביה ומוציא רבים ידי חובתן, וא"ת בקטן שהגיע לחינוך הא לא אמר הכי ההוא אפילו מדרבנן לא מחייב דעליה דאבוה הוא דרמי לחנוכיה עכ"ל. והגרע"א תמה ע"ז הא אמרינן דאם נשים בבהמ"ז דרבנן אינן מוציאיות לאנשים. ובמרדכי פרק הקורא את המגילה גשאל לה"ר טוביה מוינא איך סומא פוטר בני ביתו בקידוש לר"י דסומא פוטר מדאורייתא, היכי אתי דרבנן ומפיק דאורייתא

שיחיו וטעמא דלועג לרש שייך בשעה שהן מתים כמבואר בברכות דף י"ח עיי"ש.

ונראה לפי מ"ש לעיל דף מ"ד מצות בטילות לע"ל הוא מקרא דבמתים חפשי דגוה"כ הוא שהמיתה פוטרתו לעולם אף לאחר שיחיה וא"כ גם בשעה שהוא מת לבד שהוא אנוס שאינו יכול לקיים בפועל עוד הוא פטור מדינא א"כ לא שייך כלל לועג לרש כמו שמותר לאיש להתעטף בציצית בפני אשה ואין בזה משום לועג לרש כיון שהאשה פטורה מדינא ורק למ"ד אין בטילות לע"ל דלא ס"ל הך דרשה דבמתים חפשי וא"כ גם בשעה שהוא מת היה ראוי להיות חייב אלא שאינו יכול לקיים זה הוי לועג לרש ולפי דעת זו לדידן דקיי"ל מצות בטילות לע"ל לא שייך כלל הך דינא דלועג לרש ואף שאינו נראה כן מדברי הפוסקים מ"מ אפשר דר"ח כהן פליג עלייהו.

ומה שהקשינו למעלה דלמה לן טעמא דלועג לרש למ"ד אין מצות בטילות דכמו דאסור להלביש המת בכלאים משום דעתידים צדיקים שיעמדו בלבושיהן ה"נ אסור להלבישו בטלית בלא ציצית בלאו טעמא דלועג לרש יראה לפי מ"ש במרדכי הל' ציצית דכשאינן לו ציצית מותר ללבוש הבגד בלא ציצית וכן הוכיח בשאגת אריה סי' ל"ב ממה שאנו לובשין טלית בלי תכלת עיי"ש והטעם משום דלא כתיב לא תלבש בגד בלא ציצית אלא מצוה היא דרמי רחמנא וכשהוא אנוס רחמנא פטריה ומשו"ה לא איכפת לן מה שיעמדו בלבושיהון בלא ציצית דממ"נ כשיוכלו להטיל ציצית בודאי יטילו לאחר שיחיו וברגע הראשון שלא יטפיקו להטיל ציצית הרי הן אנוסין משא"כ בכלאים דהלבישה אסורה אסור לגרום שיעברו גם באונס.

[מהשמטות. ע"ש פירוש דברי רבינו חיים כהן וברא"ש פ' אלו מגלחין סימן פ' הביא הפירוש הזה בשם רבינו יהודא מפריז וז"ל ושמואל לטעמיה דאמר אין מצות בטילות לע"ל ואם לא יטילו ציצית בתכריכי המת נמצא לע"ל כשיעמדו הצדיקים בלבושיהם יהא בלא ציצית ויהיה לועג לרש שגורמין לו לעמוד בלא ציצית לע"ל והוא חייב עכ"ל והוא מבואר כמ"ש בפנים דצריך לשני הטעמים יחד טעמא דלועג לרש וטעמא דאין